

Posudek oponenta diplomové práce – akademický rok 2018/2019

Autor: Michal Štefanides **Forma studia:** denní **Obor:** Učitelství pro základní školy – dějepis/ Učitelství pro základní školy – občanská nauka

Název práce: Jan Laichter a jeho vydavatelská praxe v letech 1893–1900

Vedoucí DP: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Oponent DP: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Námět diplomové práce Michala Štefanidese lze zařadit do širšího spektra témat z oboru kulturních dějin. Navíc je to téma svým zaměřením dosti nezvyklé a rozhodně neotřelé. Diplomant se totiž zabývá činností známého českého nakladatele Jana Laichtera v prvních fázích jeho působení. Práce zahrnuje jeho aktivity po jeho příchodu do Prahy. Jednotlivé kapitoly chronologicky líčí Laichtereovu činnost v době, kdy od roku 1884 začal pracovat na přímluvu F. A. Šuberta v Ottově nakladatelství. Důraz je kladen na období, kdy se mladý Laichter pojal záměr vydávat nové periodikum, které by převzalo úlohu známého časopisu *Atheneum*. Pro svůj plán získal profesora Masaryka, s kterým již v předchozích letech pracoval. V roce 1893 dozrál čas; společně s T. G. Masarykem se Jan Laichter stal hlavní postavou příprav a vydávání časopisu *Naše doba*. Kriticky zaměřený společenský měsíčník přispěl výrazně k tomu, aby Laichter mohl nakonec z Ottova nakladatelství odejít a realizovat po získání nezbytných zkušeností, potřebné úřední koncese a také určitého kapitálu v roce 1896 svůj sen – řídit vlastní nakladatelství, v kterém bude moci uplatnit všechny své tvůrčí nakladatelské nápady, zaměřené na zlepšení stavu české společenskovední literatury.

Laichtrovo působení rozebírá diplomant až po rok 1900, a zahrnuje tak do svého výkladu vydávání Výboru nejlepších spisů, vznik edice Dějiny literatur a přípravy spojené se založením nového časopisu *Česká mysl*, jehož první číslo vyšlo v únoru 1900. Stručným pojednáním o druhém čísle nového časopisu také text končí. I když chápu, že časové vymezení výzkumu bylo třeba s ohledem na jeho nevelkou probádanost a jistou obtížnost omezit, jeví se mi takové ukončení poněkud strohé. Zřetelné vysvětlení, proč tomu tak je a proč právě rok 1900 je mezníkem, však v textu nenacházím.

Ocenit je však třeba pozornost, kterou věnoval diplomant vztahům mezi Laichterem a řadou dobových vědeckých veličin (nemluvě o T.G.M.) a obsahu jednotlivých čísel obou odborných časopisů. Vyklad je i poutavým vyprávěním o obtížích, s kterými se Jan Laichter musel potkávat a vypořádávat se s nimi v počátečních letech své vydavatelské a nakladatelské práce. Zjevné je, jak významným podpůrným prvkem byla jeho rodina a obzvláště bratr Josef.

Práce vychází ze studia archivních pramenů, které se dochovaly k Laichterově činnosti a přípravě vydávaných odborných periodik v Archivu Vlastivědného muzea v Dobrušce a v Literárním archivu Památníku národního písemnictví, z obsahu periodik *Naše doba*, *Česká mysl*, *Atheneum* a dále edic a odborné literatury, které se tématu dotýkají. Nashromážděná heuristická základna je dostatečná a byla zdařile využita; pokrývá sledované období Laichterova podnikání a její rozsah se odráží v poznámkovém aparátu.

Autor rozčlenil text do šesti kapitol, připojil úvod a závěr. Její součástí je seznam pramenů a literatury a seznam příloh, které práci doplňují. V úvodu informuje o cíli práce, jejím obsahu a o prostudovaných pramenech, přidává stručný rozbor literatury. Práce je postavena především na analytické, komparativní a biografické metodě. V závěru nabízí Michal Štefanides jisté syntetizující shrnutí Laichterovy činnosti a vyslovuje i přesvědčení, že téma si bude vyžadovat další rozsáhlý výzkum, aby se podařilo plně rozkrýt Laichterovu činnost a jeho přínos.

Jakkoliv práci vysoce hodnotím, nemohu opomenout určité nedostatky, které by měly být při další práci s textem odstraněny.

1/ Čtenář nemá šanci dozvědět se z textu základní biografická data nakladatele Laichtera, místo jeho narození a alespoň základní údaje o jeho mládí a období před rokem 1884, kdy dorazil do Prahy.

2/ Text kapitol je fázován Laichterovým i vydavatelskými aktivitami i částečně je členěn i na období zaměstnaneckého působení v nakladatelství J. Otto a na dobu, kdy se stal samostatným nakladatelem sám Laichter. V názvech kapitol by však měla být dělicí léta obsažena. Čtenář se příliš pohybuje v jakémsi kontinuálně běžícím výkladu působivého Laichterova konání, v němž je klíčová pozornost věnována vydávaným svazkům *Naší doby* a posléze titulů z Výběru nejlepších spisů poučných, ale pokud stojí o zřetelné časové ukotvení, musí textem znovu procházet, aby našel potřebné údaje. K ne zcela přehlednému toku výkladu přispívá i nedostatečné členění textu s pomocí odstavců. Michal Štefanides sice v některých kapitolách dělí text do bloků, ale v jejich rámci již text odstavci dělen není. – Při obhajobě by bylo vhodné, kdyby se diplomant pokusil načrtnout stručnou periodizaci Laichterova konání.

3/ Fakticky zdvojený výklad některých událostí a afér, kdy dostává čtenář dvojí podobu věci, většinou jde o jakési druhé převrstvení prvního výkladu s poněkud odlišnou interpretací anebo důrazem na jiné momenty události. Skutečný obraz si opět musí čtenář dovodit. Typické je to u objasňování vztahu Otto – Laichter, který se pochopitelně vyvíjel a nemohl zůstat stejný. Výklad však kolísá mezi akcentem na přátelství této dvojice a naopak zdůrazňováním jejich rozchodů. Přesně zhodnotit, co z toho bylo dočasnou záležitostí a co celoživotním rysem, je však možná především otázkou stylistiky.

Odkazový aparát je standardní a poměrně rozsáhlý, dosahuje počtu 268 poznámek, které odkazují buď na odbornou literaturu, nebo na archivní fondy. Část poznámek představuje stručné biografické medailonky historických osobností – vědců, univerzitních učitelů, spisovatelů, politiků, které jsou nepochybně užitečným zpřesněním textu s ohledem na řadu jmen, která již dnes nejsou ani poučenému čtenáři vždy známá. Předpokládám, že zdrojem informací byl buď nějaký biografický slovník, nebo hesla z Wikipedie. Generální odkaz na pramen těchto informací jsem však nenašel.

Stylistickou úroveň práce považuji za velmi dobrou. Text se čte snadno, delší souvětí mají svou logiku. Výhradu mám však k některým formulacím, jejichž přesnost je oslabena tím, že autor občas používá netradiční slovní spojení anebo nesprávné vazby. V případě další práce s textem by tyto nedostatky nutné odstranit. Tak např. s. 10 – *stává se pod léty praxe, či rozpovídat i otázku*; s. 29 – *kde by obhájl své ideály k realistům*; s. 34 – *pozvednout čtenářský zájem od odběratelů* či – *v úvodu zaznělo vydání ruského sborníku*; atd.) Gramaticky je práce téměř bez chyb. Jedinou připomínku mám k občasnému používání nadbytečných čárek, zejména v případech, kdy odděluji sloveso od podstatného jména.

Přes některé připomínky považuji diplomovou práci Michala Štefanidese za velmi přínosnou tématem i zpracováním a předložený text za kvalitní. Jedná se o hodnotný obrázek z dějin české nakladatelské praxe na sklonku 19. století. Autor splnil nároky požadované na závěrečnou práci ve studijním oboru Učitelství pro základní školy – dějepis, a proto ji doporučuji k obhajobě. Práci hodnotím stupněm

V Praze 15. srpna 2019

prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.